

رهنمودی مختصر

آموزش عملی روشهای مشارکتی در مزرعه

• مترجم: مهندس مصطفی احمدوند کهریزی
• مهندس هادی ویسی

چکیده

نوشتار حاضر، برخی از مطالب آموزشی را به منظور فراگیری مشارکتی ارائه می‌کند. در ضمن این نوشتار در پی یافتن مطالبی متفاوت با موضوعهای دیگر می‌باشد. این مقاله در ارتباط با چگونگی آموزش روشهای مشارکتی در مزرعه، شامل مثالهای بسیاری است که در جای خود نتایج مهمی را به دست می‌دهد.

تدارک و مهیا شدن برای کار در مزارع

از آنجا که ممکن است شرکت کنندگان در عملی کردن شیوه‌های جدید دچار اشتباه شوند، ضروری است که در همه موارد تدارکات لازم فراهم شود. برنامه‌ریزی صحیح و پیشرفته، این موضوع را تضمین می‌کند که فراگیری به وسیله عوامل دیگر موجب تغییر و تحول قرار نگیرد. اگر خواسته شود که در مؤسسه آموزشی یا کارگاه، دوره‌های آموزشی برگزار شود، باید قبل از هر کاری برنامه‌ریزی وجود داشته باشد. ولی اگر مسئولیت برگزاری یک دوره آموزشی بر عهده مؤسسه‌های آموزشی دیگر باشد، لازم است که قبل از شروع دوره و کارگاه آموزشی، لیستی از

اقدامها و امکانات ضروری (طبق جدول شماره ۱) تهیه شود. باید گفت که تردیدها هرگز برطرف نمی‌شود و همیشه با حالت ایده‌آل فاصله وجود دارد. اما از طریق تدارک و مهیاسازی می‌توان ظرفیت و توانایی را برای مقابله با مشکلات و انجام وظایف محول شده افزایش داد.

جامعه میزبان

عملیات میدانی که کارگروهی رو به اضمحلال و زندگی از هم گسیخته جامعه را دربرمی‌گیرد، ممکن است بخش مطلوب آموزش نباشد. بویژه این نکته صحیح می‌باشد که اگر فعالیتهای آینده روستا از ضمانت و امکان اجرایی خوبی برخوردار نباشد، برای مردم محلی موجب ایجاد پرسشهای اخلاقی فراوانی در زمینه آموزش عملی و کاربرد آن می‌شود و مشکلات مشابهی را در روستا به وجود می‌آورد و احتمال انجام کار را در آینده به مخاطره می‌اندازد. بهتر است که آموزش کلاسی به صورت عملی و با همکاری و مشارکت افراد حاضر در جلسه ارائه شود. هنگامی که این افراد به کارهای خود مشغول می‌شوند، می‌توانند تلاش نمایند تا به معرفی روشهای جدید و به کارگیری آن در زندگی

بپردازند. این نکته باعث می‌شود که کارآموزان به آسانی مشکلات را درک نکنند و مانع اجرای آن برای افراد ناشناس می‌شود. از آنجا که افراد شرکت کننده با شرایط واقعی آموزش نمی‌بینند، لذا کنترل کیفیت از طریق این رهیافت بسیار مشکل خواهد بود.

انتخاب گروههای کار در مزارع

به طور کلی در خلال برگزاری کارگاه آموزشی، بیشتر عملیتهای میدانی در زمینه‌های مختلف توسط ۳ یا ۸ متخصص و کارشناس انجام می‌گیرد. چنانچه تعداد افراد از ۸ نفر بیشتر باشد، حداقل دو گروه وجود دارد و برای افراد، تقسیم کار امری ضروری می‌شود. انتخابات و تقسیمات ممکن است اجباری یا اختیاری باشد. در هر کدام از موارد بالا، تعادل گروهها از جنبه‌های زیر یک امر ضروری است:

- زبان: چه کسی به زبان و لهجه محلی صحبت می‌کند؟
- جنس: آیا بین ترکیب زن و مرد در گروه تعادلی وجود دارد؟
- تجربه‌های حرفه‌ای: ساختارهای شخصیتی افراد در گروههای مختلف چگونه

است؟

- سلسله مراتب: در گروه بندی افراد، ضمن ملاحظه ارتباطات کاری و حرفه‌ای، شرایط و موقعیت اجتماعی آنها نیز مورد توجه قرار می‌گیرد و اگر اختلاف معنی داری وجود داشته باشد، باید افراد هم طبقه و همگن در یک گروه قرار بگیرند.

- تجربه‌های قبلی: در هر گروه افرادی باید وجود داشته باشند که در آموزش روشهای مشارکتی تجربه کافی دارند.

- داشتن دانش و اطلاعات از محل مورد عمل: باید در منطقه افرادی به کار مشغول شوند که به عنوان معتمد محل ایفای نقش می‌نمایند.

- شخصیت: برخی از معیارها را برای ایفای نقشهای داخلی گروه بررسی و سعی کنید برای ارتقای کیفی، ترکیبی از نقشها و تخصصها را در گروه بندی لحاظ نمایید.

برای یافتن معیارهای مؤثر در گروه بندی لازم است که از شرکت کنندگان سؤالی پرسیده شود

و این از جمله اقدامهایی است که ما را در درک و تعیین اهداف میدانی یاری می‌دهد و در اینجا است که از گروههای میدانی خواسته می‌شود تا اهداف خود را تنظیم کنند. این اقدام سبب شده که اهداف آموزشی با درک اصول آموزش و قوانین مشارکتی ارتباط و مطابقت داشته باشند. علاوه بر این، توانایی درک جنبه‌های معیشتی مردم محلی را ممکن می‌سازد. این اهداف می‌توانند در هنگام نشستهای روزانه برای ارزیابی و تجدید نظر در عملکرد مورد استفاده قرار گیرند. اهداف مزبور در ارزشیابی نهایی فعالیتهای انجام شده و بحث در موارد غیرمرتبط و نیز دلایل آنها کاربرد دارد.

وظایف و موانع مربیان

در عملیات میدانی، یک دوره آزمایش و خطا و سپس رفع خطا برای کارآموزان، می‌تواند موجب تقویت یادگیری و نکته‌های آموزشی در کارگاه شود. در هنگام فعالیت میدانی، مربی

حافظ و پشتیبان روند آموزشی می‌باشد و در کارگاه آموزشی که اهمیت ویژه‌ای دارد، کارآموزان را با موضوعهای پیشرفته آشنا می‌سازد. جدول شماره (۲) وظایف و اقدامهایی را نشان می‌دهد که در هنگام عملیات میدانی، رعایت آنها الزامی است. در هنگام ترغیب گروهها، آموزشگران برای دستیابی به اهداف آموزشی، ریسکهای زیادی را متحمل می‌شوند. برخی از آموزشگران برای دستیابی به اهداف مطلوب تلاش زیادی می‌کنند تا وقایع را بیش از حد کنترل کنند. این امر می‌تواند برای اعضا نتایج نامطلوب و منفی دربرداشته باشد و انرژی آنها را برای پیگیری یک سبک یا تفکر صحیح در یک موقعیت و لحظه خاص سلب کند. اهمیت موضوع به این دلیل است که می‌تواند سرخوردگی و سردرگمی شرکت کنندگان را به دنبال داشته باشد.

شروع فعالیتهای عملی در مزارع

آموزشگر بلافاصله پس از ورود به محل عملیات میدانی، یک نقش محوری بر عهده می‌گیرد که این امر سبب اضطراب شرکت کنندگان می‌شود، به طوری که ممکن است پس از انجام کارهای زیاد در کارگاه احساس آرامش نکنند و در استفاده از روشهای ساده و آشنا احساس راحتی نمایند. باید گفت که بیشتر این اضطرابها به علت عدم توانایی انجام تحلیلهای پیچیده است. برای رفع این حالت لازم است که آموزشگر در مقابل سخنرانی کردن، دستور دادن و حرف زدن با روستاییان، ضمن گوش دادن به حرفهای آنان، نقشهای لازم را برای یادگیری فراهم آورد و به تسهیل امور بپردازد.

گذار به مرحله تصورات

مشخصه اصلی یک روش آموزش میدانی در گذشته، اهمیت شروع کار سریع با یک روش مبتنی بر نمودار است که اگر از این شیوه در بحثها و تماس با مردم محلی استفاده نشود، موجب مشکلاتی از قبیل قطع مصاحبه‌ها و انحراف گفتگوها از حالت صادقانه و واقعی می‌شود. در آغاز فعالیتهای میدانی بر کاربرد روش ملایم و انعطاف پذیر تأکید می‌شود:

- قبلاً در مورد عامل ترس بحث و گفتگو نمایید.

بررسی: تدارک و آمادگی برای اجرا

جامعه میزبان

- آیا جامعه از زمان رسیدن و مدت اقامت شما اطلاع دارد؟
- آیا تاریخ و زمان عملیات میدانی برای مردم محلی مناسب است؟ آیا برای جلب مشارکت مردم، شرایط و انگیزه‌های سیاسی، اقتصادی و آداب و رسوم وجود دارد؟
- آیا افراد میزبان از علت آمدن شما اطلاع کافی دارند؟
- اگر هدف، آموزشی است، آیا مردم می‌دانند که هیچ گونه ضمانت اجرایی برای پیگیری آن وجود ندارد؟ و با این وجود آیا علاقه مند به هیاری و مساعدت هستند؟
- اگر برنامه بخشی از فعالیت مستمر مؤسسه‌های آموزشی است، آیا منبع و مرجعی برای پیگیری آن وجود دارد؟
- در هنگام بحث، زمان مناسب برای مشارکت زنان و مردان چه موقع است؟

تدارکات (وسایل راحتی)

- آیا برای ماندن در روستا برنامه ریزی کرده‌اید؟ اگر بحث مفصل و دنباله‌دار است، آیا ترتیباتی برای آن منظور نموده‌اید؟
- در غیر این صورت، چگونه با جامعه‌ای که در آن ماندگار هستید، ارتباط برقرار می‌کنید؟
- آیا روستا برفی دارد؟ (در صورت وجود، شما توانایی استفاده از اسلاید و فیلم ویدئویی را خواهید داشت.)

تغذیه (غذا و آشامیدنی)

- چه تدارکات و تجهیزاتی برای تهیه گروه و روستاییان شرکت کننده در بحث انجام داده‌اید؟
- در آنجا غذا می‌خرید یا همراه خود می‌آورید؟

- حمل و نقل (ایاب و ذهاب)

- با چه وسیله‌ای اعضای گروه (تم آموزشگر) را به روستا انتقال می‌دهید؟
- آیا بهترین و سوخت کافی برای وسایل نقلیه وجود دارد؟

- مواد آموزشی

- آیا وسایل کمک آموزشی همانند نمودار، روزنامه و وسایل نوشتنی برای بازدید کنندگان فراهم شده است؟
- آیا برای افراد شرکت کننده روستایی، دفترچه‌های یادداشت تهیه شده است؟

از هر گروه خواسته شود تا قبلاً در مورد مشکلات موجود، دانش و اطلاع دهندگان بومی، روشهای فعلی و ... تصمیم گیری کنند.

- تشویق گروهها به انجام فعالیتهای منسجم که مستلزم نهادهای گروهی است و قبلاً انجام شده و تقریباً به بازدهی واقعی منجر می شود.

- در آغاز عملیات میدانی، جلسه هایی سازماندهی شود و همه فشرهای محلی در آن شرکت نمایند.

این امر موجب از بین رفتن حالت جمود و تعیین نقشهای آشکار و جدید می شود. در این جلسه ها، افراد محلی به عنوان مدرس و گروه پژوهشی به عنوان فراگیران، ایفای نقش می نمایند.

- باید به افراد گروه یادآور شد که در میدان دادن به اعضای شرکت کننده انعطاف پذیر باشد.

یک جنبه دیگر از تصورات باید بر اثربخشی این اقدامها برای مردم محلی تأکید داشته باشد و رو به روشن شدن مردم محلی و تسهیل گران را موقعیت و فرصتی بدانند که زن و مرد روستایی به صورت سیستماتیک در مورد شرایط زندگی و چگونگی معیشت خود اظهار نظر کنند. هنگامی که گروههای محلی (جوانان، پسران، مردان، زنان، زمین داران و افراد بدون زمین) با هم جمع می شوند و به تجزیه و تحلیل موقعیت خود می پردازند، یک فرصت استثنایی پیش می آید.

تأکید بر متوالی بودن روشها

اهمیت یادگیری مشارکتی و عملی این است که فرایند و نتایج هر مرحله و روش می تواند به دیگری منتهی شود. ارتباطات، اعتبار بحثها را افزایش می دهد و سبب سنجش بیشتری از موضوعهای کلیدی می شود. اهمیت این امر در مواردی است که آموزشگران به راحتی با برخی از افراد محلی تماس برقرار می کنند و به حدی مورد قبول مردم روستایی است که روش و فعالیت دیگری را نمی پذیرند. با این وجود، توالی می تواند با موانعی نیز همراه باشد که در این حالت باید دقیقاً مراقب بود. این موانع بویژه زمانی بروز می کنند که کارآموزان بقدری با افراد شناخته شده محلی احساس راحتی نمایند که دیگر جستجوی سایر افراد نباشند.

علاوه بر این، معرفی تعصبات در نتایج می تواند بر زمان تجزیه و تحلیل گران محلی فشار

سنگینی وارد کند. متوالی بودن زمینه، جنبه ای است که معمولاً برای بحث کردن در مورد آنها در کارگاههای آموزشی، زمان کافی وجود ندارد به طوری که در برخی مکانها، جلسه های مختلفی ارائه می شود که اصلاً به متوالی بودن نیاز ندارد.

یکی از راههای مضاعف نمودن توالی روشها در مزرعه، جلب افراد شرکت کننده با استفاده از مطالعه موردی، جزئی و یا موارد مشابه می باشد. به منظور راهنمایی و ارشاد مردم بومی، ارائه تصاویر، گوشه، ویدئو، مثالهای واقعی و نیز بحث در مورد چگونگی و ماهیت روشهای مختلف می تواند بسیار مؤثر، مفید و مناسب باشد.

اولین محدودیت احتمالی در استفاده از روشهای متوالی (به صورت تنگ نظرانه) ناشی از برخورد و بررسی راهنمای میدانی (زرعی) و یا لیست کنترل می باشد. برخی از گروههای میدانی از طریق ذهنی به تحلیل نتایج بررسیهای خود می پردازند و این امر همیشه برای آموزشگران آسان نیست تا در این گونه بررسیها و تحلیلها بتوان کارآموزان را به انعطاف ترغیب کرد. چرا که در ابتدا آثار منفی به دنبال دارد، چون برای رفع ترس کاذب، ساختار مناسبی ایجاد نشده است.

برای اقدام و فعالیت در مراحل بعدی، آگاهی از فرایندهای قبلی یک امر ضروری است. قبل از شروع و در خلال دوره و در پایان فعالیتهای آموزشی اختصاصی باید انتظار و احساسات افراد را سنجیده و ثبت کرد.

- ترغیب مردم محلی برای تعیین فردی به منظور ثبت گزارش فعالیتهای گروهی و بحثهای انجام شده در نشستها

- سعی در انجام بحثهایی مرتبط با مشکلات فراروی مردم در میدان عمل و مزرعه

- تهیه خلاصه ای از بحثهای یاد شده در رابطه با مشکلات فراروی مردم

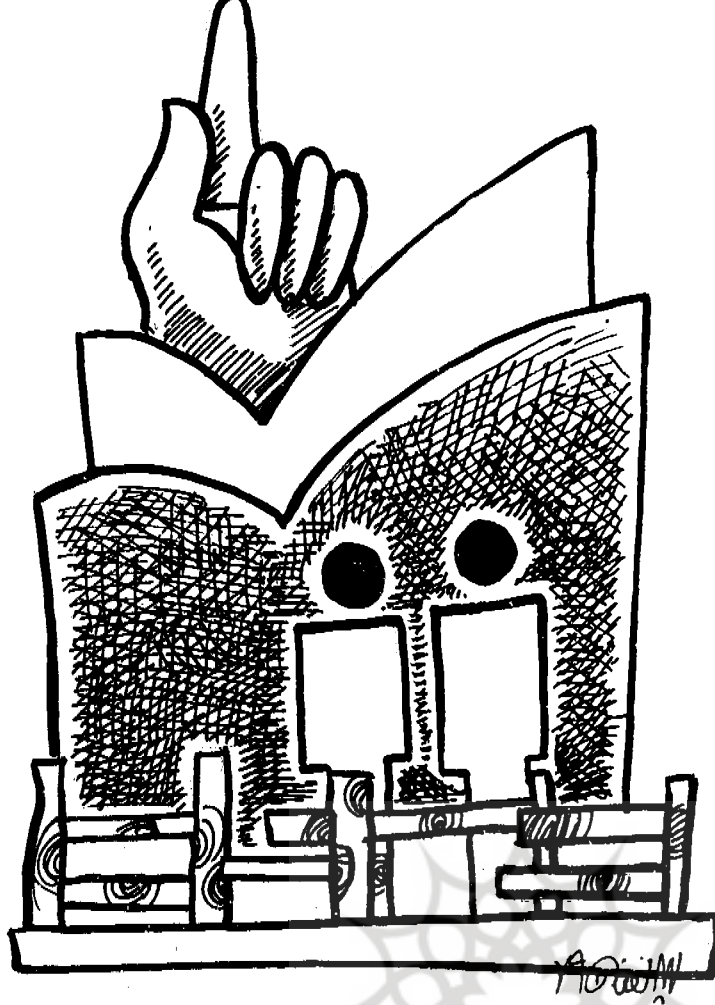
بحث و گفتگو با مدیران ارشد

حضور در کلیه مراحل دوره آموزشی بلندمدت برای کارکنان و مدیران رده بالا به ندرت اتفاق می افتد و همین باعث می شود که به شرکت در دوره های کوتاه مدت علاقه نشان دهند. علاقه آنها قابل تحلیل و بررسی است. وقتی که مدیران رده بالا در چنین مجامع تخصصی، عمومی و رسمی حضور می یابند و به موضوعهای مطرح شده گوش می دهند، دلیل اساسی اهمیت و کارایی این راهبرد تازه است. اگر مدیران در خلال دوره حضور مستمر داشته باشند، از نظر زمانی برای سایر امور آنها با مشکل مواجه خواهند شد. افراد و اعضای گروه بر ادامه دوره تا تسلط کامل بر موضوع ویژه اصرار دارند. برای اطمینان از استمرار کمکها، حمایت بعد از دوره ها و کارگاههای آموزشی، شرکت دادن مدیران رده بالا و مسئول در موضوعهای تخصصی امری ضروری است. نکات مهمی که در جلب مشارکت مدیران رده بالا مؤثر است عبارتند از:

- ۱- تأکید بر برخی نکات کلیدی در طول برگزاری کارگاه
- ۲- سازماندهی یک جلسه بحث توسط آموزشگر برای تدارک دوره ها
- ۳- برگزاری کارگاه آموزشی یک روزه با شرکت رهبران محلی، آموزشگران و مدیران ارشد ناحیه مورد نظر و دیگر مسئولان و اجازه دادن به مردم محلی برای بیان نظرات خود در رابطه با محتوا و محور اصلی دوره و روشهای مورد استفاده و اختصاص زمان کافی به مدیران رده بالا برای

وظایف و اقدامات صحرائی مدرسان

- ۱- اصول یادگیری مشارکتی و روشهای عملی خاصی را مورد تأکید قرار دهید.
- ۲- در صورت لزوم، اطلاعاتی در مورد فرایندها و روشهای عمل شده ارائه دهید.
- ۳- مزایا و تأثیر مهارتهای مصاحبه ای و ارتباطی را به افراد شرکت کننده یادآوری کنید.
- ۴- بحث در نشستهای دوره ای را به وقایع روزمره ارتباط دهید.
- ۵- به طور مداوم بر استمرار ترتیبات پشتیبانی و حمایتی نظارت نمایید.
- ۶- لازم به یادآوری است که شما مسئول پاسخگویی به کلیه اعضای شرکت کننده هستید، بنابراین هنگام حضور در مزرعه بین گروهها حرکت کنید.
- ۷- گروهها را از طریق ایجاد فضای رقابتی و برگزاری مسابقه تقویت و ترمیم نمایید.

پاسخگویی به سؤاها و همچنین تشریح ملاحظات لازم در باره رهیافت جدید.

۴- سازماندهی نشست و جلسه‌ای بعد از نوشتن و آماده شدن گزارش‌های میدانی به منظور ارائه آن به مدیران رده بالا و نیز دعوت از مدرسان باتجربه و رهبران محلی علاقه‌مند جهت حضور در جلسه و بحث در مورد نتایج و عواقب آن

بازنگری دوره، بازخورد و ارائه آن

جمع‌آوری، تحلیل و ارائه اطلاعات فرایندی مستمر در طول فعالیتها و فراگیری مشارکتی است. ارزیابی اطلاعات جمع‌آوری شده قبل از طراحی مراحل بعدی، قدم اساسی برای پویایی و تداوم فرایند است. مدرس در مراحل مختلف دوره آموزش عملی باید در نقش یک تسهیل‌گر، فراگیران را کمک نماید. برگزاری نشستهای دوره‌ای راهی مطمئن و مطلوب برای دستیابی به چنین بازخوردهایی است. از آنجا که مدرسان توانایی پیگیری هر گروه را ندارند، باید سعی شود تا در جریان نشستهای مختلف تیمهای میدانی شرکت نمایند. در ذیل چندین پیشنهاد جهت اثربخشی نشستهای دوره‌های ارائه می‌شود که عبارت‌اند از:

۱- به منظور ایجاد گروهی فعال و آگاهی از انتظارات و عواطف آنها، جلسه‌های منظمی در دو نوبت صبح و عصر با شرکت همه اعضا تشکیل شود و در طول روز، شرکت کنندگان فعالیتهای خود را ثبت نمایند.

۲- معرفی، ارائه و بازخورد فعالیتهای میدانی: ارائه یافته‌ها و طرحها برای تحقیق و عملی نمودن آنها بخش عمده و ضروری یادگیری و عمل مشارکتی را تشکیل می‌دهد. جلسه‌های بازخورد ممکن است در کارگاه یا مزرعه با حضور گروه میدانی و با روستاییان برگزار شود. نکات مهم و قابل توجه در موقع طراحی نشستها عبارت‌اند از:

- چگونگی: نحوه تفسیر، تحلیل و جمع‌آوری اطلاعات توسط گروهها به چه صورتی است؟

- چه کسی: چه کسی و چه نکاتی در تجزیه و تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده نقش کلیدی دارند که می‌توان از راههای گوناگون اطلاعات را تجزیه و تحلیل کرد، ولی مد نظر قرار دادن

- به تصویر کشیدن تفاوت‌های موجود در روشها و توالی مورد استفاده

- تشریح نوآوریها با روشهای گوناگون
- نکات مهم مورد بحث قرار گیرد

پردازش اطلاعات و نوشتن و تفسیر آنها

یکی از اهداف مهم یک کارگاه آموزشی

یکی از اهداف مهم یک کارگاه آموزشی نوشتن گزارش از آن است که می‌تواند یکی از مشکلترین قسمت‌های یک دوره یا کارگاه آموزشی باشد. اما مردم چون بیشتر اوقات به کارهای فنی توجه دارند، از نوشتن گزارش به طور صحیح خودداری می‌کنند یا از عهده آن برنمی‌آیند.

جنبه‌های محلی در طول تفسیر و تشریح اطلاعات مهم است. بنابراین، بهتر است که زنان و مردان محلی، یافته‌های تحلیل مشارکتی خود را برای تیم مزرعه و دیگر مردم روستایی در شروع بحث بیان نمایند. کم تعداد بودن گروههای بحث فرصت بیشتری را برای بیان جزئیات و عکس‌العملهای آزادتر فراهم می‌آورد.

- کجا: مکان بازخورد، ارائه، تشریح اطلاعات بر روی کیفیت بحثهای بعدی مؤثر است.

- چه وقت: توالی زمانی و پیگیری بازخوردها در مزرعه، بخش مهمی از فرایند مشارکت است. به طوری که این امر به روستاییان امکان بیان تحلیلهای و نقطه نظرات و همچنین عمومیت بخشیدن به اطلاعات را در بین تیم مزرعه و دیگر روستاییان می‌دهد.

اگر دوره آموزشی در چندین محل از پیش تعیین شده برگزار گردد، افراد شرکت کننده تا حد ممکن یافته‌های خود را برای همقطاران بازگو می‌کنند. این امر همچنین در موارد زیر مؤثر است:

- اجرای مهارتهای عملی

برخی از آموزشگران برای دستیابی به اهداف مطلوب تلاش زیادی می‌کنند تا وقایع را بیش از حد کنترل کنند. این امر می‌تواند برای اعضا نتایج نامطلوب و منفی در برداشته باشد و انرژی آنها را برای پیگیری یک سبک یا تفکر صحیح در یک موقعیت و لحظه خاص سلب کند.

نوشتن گزارشی از آن است که می‌تواند یکی از مشکلتترین قسمتهای یک دوره یا کارگاه آموزشی باشد. اما مردم چون بیشتر اوقات به کارهای فنی

توجه دارند، از نوشتن گزارش به طور صحیح خودداری می‌کنند یا از عهده آن بر نمی‌آیند. لازم است که به نکات و مواردی که در ارزیابی لحاظ نمی‌شوند، تأکید و توجه فراوان نشود. گزارش به دلایل زیر منبع اطلاعاتی مهمی محسوب می‌شود:

- برای فعالیتهای آینده و نظارت مؤثر مبنای اطلاعاتی و علمی محکمی را پایه ریزی می‌کند.
- گزارشی از جزئیات می‌تواند اعتماد و ارزش یک سازمان را در نزد مردم یک ناحیه و جامعه افزایش دهد.
- اگر گزارشی دارای کیفیت خوبی باشد، امکان مقایسه را بین روستاها و تیمها می‌سازد.
- گزارش در اذهان مردم سبب ایجاد ذهنیت خوبی از یک مؤسسه آموزشی می‌شود. برای نوشتن یک گزارش خوب، مهارتهای تحلیلی یک امر ضروری است که در اینجا فرض بر این است

که این مهارت در گزارش نویسان وجود دارد. همچنین برای تهیه گزارش کامل و صحیح باید مهارت در نوشتن وجود داشته باشد.

- تحلیل و نوشتن، فرایندی مستمر است، اطمینان از پیش‌بینی زمان کافی برای نوشتن گزارش روزانه کارهای میدانی برای جلوگیری از عجله در انجام کار یا ترک کار امری ضروری محسوب می‌شود. یک چارچوب منطقی و مستند از یافته‌های مهم در خلال جلسه بحث که شرکت‌کنندگان باید به آن دست یابند، آماده نمایید. می‌توان این چارچوب را برای شرکت‌کنندگان خواند و در مورد اهمیت، فواید یا حذف بخشی از اطلاعات آن از شرکت‌کنندگان نظرخواهی کرد.

- برقراری بازخورد منظم از جلسه‌های بحثی که به منظور جمع‌آوری اطلاعات تشکیل می‌شود، موجب اخذ اطلاعات صحیح‌تر می‌گردد. بعد از انتشار بازخورد و یافته‌های حاصل از آن، مربیان باید در قالب یک ساختار مشخص اعضای گروه را برای نوشتن گزارش کمک کنند.

بحثهایی در رابطه با ارتقاء و پیشبرد شرکت‌کنندگان

تخصیص زمان کافی برای آگاه نمودن افراد از میزان پیشرفت شرکت‌کنندگان در طی کارهای میدانی و مزرعه‌ای امری ضروری محسوب می‌شود. از آنجا که حضور دائم در مزرعه ممکن نیست، بنابراین با سؤالیهای زیر ملاحظات لازم در نظر گرفته شود:

- آیا در آنها عاداتی بد توسعه یافته است؟
- آیا نوآوری و ابداع در شرکت‌کنندگان دیده شده است؟

- بعد از برگزاری یک کارگاه با عادت و شرایط مطلوب، ادامه پیشرفت شرکت‌کنندگان به چه اندازه است؟

ممکن است که سؤالیهای بالا به طور مستقیم و چهره به چهره با افراد مطرح شود، اما بهتر است در هنگام انجام فعالیتهای در کارگاه یا مزرعه با آنها تماس برقرار شود، چرا که امکان مشاهده بازخوردها وجود دارد. راهکار دیگر، درخواست از شرکت‌کنندگان برای نوشتن تجارب کسب شده خود در رابطه با اصول و فعالیتهای رهیافت مشارکتی است.

فرایند پنج مرحله‌ای برای نوشتن و تهیه یک گزارش

مرحله اول: اطلاعات را بر مبنای هدف جمع‌آوری کنید. بهترین زمان برای این کار زمانی است که برای جلسه‌های بازخورد روستاییان در مزرعه آماده شده و هر هدف را بر روی یک برگه نوشته و از طریق طوفان اندیشه افراد را به بیان آنچه در رابطه با هدف یاد گرفته‌اند تشویق نموده و اظهارات آنها را بر روی برگه و کارت مربوطه یادداشت نمایید.

مرحله دوم: اطلاعات را سازماندهی کنید. کارتها را بر اساس موضوعهای مختلف و حیطه آن گروه بندی نمایید و نیز شرح مختصری از کارتها برای تهیه گزارش نهایی بنویسید.

مرحله سوم: اطلاعات را تحلیل کنید. به صورت گروهی در مورد اهمیت موضوع و اطلاعات تصمیم‌گیری کنید و از آنچه به صورت عملی در مزرعه یاد گرفته‌اید، کدام مورد حالت استثنایی دارد؟ کدام قسمت به علت اهمیت نیازمند بحث بیشتر و جزئی‌تر می‌باشد؟ و چه مفهوم و استنباطی برای فعالیتهای آینده با روستاییان و سازمان خود به یاد دارید؟

مرحله چهارم: اطلاعات را به صورت گزارش درآورید. این قسمت را می‌توان طوری تقسیم‌بندی نمود که هر فرد قسمتی از آن را انجام دهد.

مرحله پنجم: گزارش را دوره و مورد تجدید نظر قرار دهید. همه افراد گروه باید گزارش را بخوانند و مطمئن شوند که هیچ مورد مهمی از قلم نیفتاده و اطلاعات داخل گزارش صحیح است. یک نفر باید متن را ویرایش کند تا اطمینان حاصل شود که هیچ تضاد و دوباره کاری میان بخشهای مختلف وجود ندارد و شکلها با متن متناسب هستند.

لیست کنترل مربیان: روشهای مشارکتی در مزرعه

- آیا شما آمادگی کامل جهت شرکت در فعالیتهای میدانی را دارید؟

- آیا بحث و گفتگوی نزدیکی با جوامع میزان و برگزارکننده فعالیتهای میدانی وجود دارد؟

- چه تسهیلات و تمهیداتی برای منزل، غذا، نوشیدنی و حمل و نقل صورت گرفته است؟

- آیا شما در مورد تقسیم کار میدانی بین خود و سایر همکاران مربی به توافق دست یافته‌اید؟

- چه تسهیلات و تمهیداتی برای منزل، غذا، نوشیدنی و حمل و نقل صورت گرفته است؟

- آیا فکر کرده‌اید که چگونه می‌توان به شرکت‌کنندگان کمک نمود تا مطالب گفته شده را عملاً ببینند؟

- آیا شرکت‌کنندگان آمادگی و توانایی لازم را برای اجرای روشهای معرفی شده دارند؟

- آیا انتظار دارید که مدیران ارشد از کارگاه آموزشی یا مزرعه بازدید نمایند؟ چگونه بدون بروز وقفه در ادامه برنامه، با آنها رفتار می‌کنید؟

- برای اطمینان از انتقال یافته‌ها به روستاییان چه تضمینی وجود دارد؟ چه کسی آن را عملی و تشریح می‌کند؟

- برای نوشتن گزارش چه تدبیری اندیشیده‌اید؟ آیا گزارش همه اعضا در در بردارد؟ گزارش به دست چه کسانی خواهد رسید؟ چه کسانی آن را مورد استفاده قرار خواهند داد؟

- میزان پیشرفت شرکت‌کنندگان در دوره و کارگاه آموزشی را چگونه ارزیابی می‌کنید؟